

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre	1 „		

A nemzetek átka.

A bölcs Gondviselés világkormányzói titkos in-
tézkedésének örök műve, hogy az emberiség éghaj-
lati, de főképp szellemi és erkölcsi érdekei szerint az
embereket különböző népekké és nemzetekké en-
gedte csoportosulni. — Habár az emberiség *lelki or-
szágának* Alapítója — e lelki országot illetőleg — biz-
tosítá övéit, hogy lesz idő, midőn egy akol és egy
pásztor leszen e világon; de az elkapottot kevélység
hiábavaló erőlködésének és a bábeli kudarcz ismét-
lésére irányuló üdvtelen vállalatnak bizonyul minden
törekvés, mely az emberiséget egy egyetemes állammá
akarná összeolvasztani, számára egy nyelvet alkotni
s azt vele elfogadtatni.

S valjon miért? Csak azért, mert a Gondvise-
lés e különböző népek és nemzeteknek szívébe oly
külön és mélyen gyökerező *lelkületet* véselt be, mely
összeolvadásukat lehetetlenné teszi.

Innen valóságos és emésztő átokként sulyosodik
a népek és nemzetek életére minden kísérletezés,
minden törekvés, minden kormányzási rendszer és
forma, mely e külön és minden népnek és nemzet-
nek szívébe oltott *lelkületet* számba nem veszi, azok
kormányzásánál e lelkületet nem nézi zsinormértékül,
mely ezt nem tekinti iránytűül, kiindulási, működési
és végpontul.

Sorvadást és lassu halált okozó átok és gyötrel-
lem a népek és nemzetekre, ha ezek kormányosaik
és vezetőiknek nyomása alatt idegen nemzetek szo-
kásait kényszerülnek — mint kényszer rabzubbonyt
felvenni, magukra felöltetni. Igen, mert ezen idegen
szokás, viselet, formáság vagy lelkület megzavarja az
ezekkel felöltöttetni szándékolt népek és nemzetek-
nek sajátos, szívekben kiirthatlanul gyökerező külön
lelkületét. Ezáltal azokat azon erősebb szomszéd, vagy

idegen népek és nemzetek szolgálai járma alá hajtja,
érdekei szolgálatára kényszeríti, melyeknek lelkületér,
szokásait ráerőszakolni törekszik. S ez nemcsak átok,
hanem merénylet is a népek és nemzetek szabadsága,
függetlensége, magán és közjoga stb. s ezek egyete-
meinek vallásos természetű lényisége ellen.

Jacini István jeles olasz publicista mondá 1870-
ben: „A betegség, mely az olasz nemzetet gyöttri,
politikai és abból származik, hogy nem áldatott meg
a *kormányzás oly rendszerével, mely megfelel saját lel-
kületének.*“

És így van ez nemcsak Olaszországgal, mely
1860 óta majd angol, majd francia, majd német
zsubbonydívatot üzött, hanem más országokkal is,
melyek hatalmuk gyakorlásában és intézményeik lé-
tesítésében nem saját szándékukat, eszméiket, akara-
tukat és belátásukat követik.

Ennek igazságáról kézzelfoghatólag begyöz pl. a
mi mai liberalis, felekezetenküli államéletünk, mely
főképp állami és közös iskolarendszeréből az „erkölcsi
alapot“, a „keresztet“, a „vallást“, kilökvén, midőn
ezek hiányában a köz- és magán erkölcsi rendet
inogni látja, s azt a liberalis, fél és főhivatalos sőt
szabadkömüves és zsidó szócsövek nyilatkozatai szer-
rint is helyreállítani, megtámogatni sürgeti, annak e
szépséges rendszer keretében már-már alig talál he-
lyet. Ugy van. És már e jelenség tagadhatlan bizo-
nyíték arra, hogy a mai *felekezeten* iskolai átkos kény-
szer- rendszer oly idegen növényzet, mely magyar
népünk és nemzetünk sajátos lelkületére erőszakolta-
tott és hogy a magyar korona heterogen elemeinek
nem felelvén meg, csak senyveszti az állami életet,
de tartósságra nem számíthat.

Ex uno disce omnes.

Az emberiség népcsoportokban nyilvánuló élete
azt bizonyítja, hogy valahányszor eltérés történik az

államok alakulásában és állami intézmények szervezésében a történelemtől, szokásoktól, hagyományoktól, és a nép veleszületett érzületétől, az soha büntetlenül és átkos visszahatások nélkül nem szokott maradni. Nem, mert ellenök támad a megsértett természet, ellenök támad a lábbal tapodott örök igazság. Az ember vallásos természetű lény.

Az embernek oly veleszületett tulajdonai vannak melyeket az államhatalom és annak gyakorlói nem fognak soha megdönteni. Cicero mondja: az elveknek semmi eredetök nincs. Az elvek, valamint többé meg nem halhatnak, úgy nem is szülehetnek; mert mindaz, ami születik, az meg is hal. A vihar kitörése kimaradhatlan azon nemzetre, melynek kormányosai az elvek eme örök változhatlanságáról megfeledkeznek.

Ezt jól jegyezze meg magának Olaszország s a vele tartók serege! Vagy miről tanuskodik a világtörténelem ama vérrel írott szörnyű lapja, mely a 89-iki francia forradalom rémnapjait örökíti meg. Nem a változhatlan örök elvek ellen fellázadt luciferi gőg harcza vala az, mely az oltárok és trónok romjain az elállatiasodott ember örvongó szenvedélyeinek siette a detronisált Isten helyébe trónt emelni? Vagy hol tetreagnek ma Franciaország kormányosai, kik a tankönyvekből *Isten nevé*, a megyeházák tetejéről és az iskolákból a keresztet kidobták és kiküszöbölték; és hol a szegény Olaszország, mely a republikánus és demagogus elvek zivatartól elkapott Crispi járszalagán tánczol, midőn utolsó menedéköktől is megfosztván, biztos veszedelem örvényébe hajtják a rájuk utalt nemzeteket?

Igy, ezek és ezen idegen törekvések rontják meg az egyes népek és nemzetek különleges s néha vele született, s szívében gyökerező lelkületét s veszélyeztetik szellemi, magán és közkerkölszi, családi, társadalmi és állami életét. — Nem átka ez a nemzeteknek?.. Nem szabad feledni, hogy az idegen talajból kifogott növény, ha oly földbe ültetetik, mely természetével nem egyez, fonyadásnak indul és elpusztul.

Itt a népeken és nemzeteken csak a rossz utról való megtérés, az elkövetett hibák jóvátevése segíthet. Igen, ma egy század mulva jogosan javasolhatjuk Mirabeau-val: „Hirdessük ki minden nemzetek és minden századok hallatára, hogy az Isten ép oly szükséges nekünk, mint a szabadság; és minden vármegye házában a tetejére tüzzük ki a keresztnek felséges jelét, nehogy arról vádoltassunk, miszerint a közrend utolsó menedékét elmellőztük.“ — Mirabeau ezt a francia nemzethez szólva mondta. De fájdalom

elég okunk van rá, hogy ma e szavakat a magyar nép és nemzet számára is javaslatba hozzuk, melynek sajátos lelkületét a liberalizmus ize szerint bepánczolt alkotmányos élet sok tekintetben nagyon kivetköztette ő s és hagyományos eredetiségéből. V. M.

Budavár török kézrejutása és visszavétele.

Irta: **Nyers Károly.**

(Folytatás.)

A fölszólítás után ötödik nap on, jul. 27-én¹⁾ Károly herceg, amint megjegyezte volt, elrendelte az ostromot, mely mind az ostromlók kitartó küzdelmére, mind az őrség bátor ellenállására nézve fölülmulta a jul. 13-ki támadást. Ebben már a most megérkezett Gábor ferenczrendi szerzetes is részt vett. — A lothr. herceg 12 ezer embert rendelt ki az ostromra s egyszerre három oldalról intézett rohamot a vár ellen. — Lajos Antal pfalz neuburgi herceg és gróf Souches Károly 6000 embert a németbirodalmi seregéből a bécsi kapunál levő északi köröndre vezettek. Melléjük voltak rendelve Dieppenthal, Öttingen, Görger, Nigrelli, Reder és Kett. Savoyai Eugen herceg, Lajos badeni örgróf és Schöning Adám a bajorok és brandenburgiak közül 4000 embert a királyi kastély táján levő déli köröndre vezettek. Herceg Eszterházy Pá nádor pedig a vár halászárosi oldalára, melyet imént a bombák tetemesen megrongáltak, de időközben az őrség által ismét kitataroztatott, kétezer néhány száz magyar harczost vezetett. Thüngen a segélycsapatok vezetésére volt kirendelve. — A fővezér d. u. 5 órakor adatott jelt a rohamra. Ekkor, mintegy nyitányul, egyszerre minden ágyú megszólalt s tüzes polyókat röpítettek a várba. Az ostromot Lajos badeni örgróf s vele Aspremont, Beck, Dela Vergne ezredesek nyitották meg embereikkel. Legelől rohamlépésben haladt előre a magyarokkal vegyes tüzérszapat fölfigyervekve gránátokkal, karddal, mögöttük egy sor puskás katona, ezek után egy csapat alabárdos, továbbá tejszével, kapával, feszítő vasakkal ellátott harczosok; a hadcsapatot egy sor puskás zárta be. — Ezek bátran támadtak, de az őrség nagy erővel rohan rájuk s visszavetette őket. A magyarok visszaakartak fordulni, hogy a rohamot megújítsák, de a futók őket is magukkal sodorták. Ekkor a fővezér kivont karddal, Marco d' Aviano kapuczinus atya magasra tartott fészülettel kezében előre rohantak példájuk és lelkesítő szavaikkal még idejében sikerült az elcsüggedt csapatot fölbátorítani s a küzdelem folytatására bírni. A fölbátorodott harczosok most ellenállhatatlanul törtek előre; mikor azonban a sánczokra feljutva, azokon a győzelmi lobogót kitűzték, az ellenségnek négy tüzaknája robbant föl s az ostromlók közül sokan a levegőbe röpültek, soraikban egyébként is nagy pusztítást tettek az osznanok; de a ker. küzdők ennek daczára sem inogtak meg, hanem a tüzaknák fölrobbanása alkalmával támadt füstben előrerohantak, az őrség sűrű tömeget visszanyomták s előbbi helyüket ismét elfoglalták. Most

1) A külföldi naplók szerint is jul. 27-én volt a második nagy ostrom, nem aug. 1-én, mint gr. Majlath J. „Ofens Ruckerobierung im Jahr 1686.“ című munkájában és mások is állítják. —

hajmeresztő jelenetnek lettek tanúi a küzdők; egyszerre 9 akna robbant föl alattuk s a romokra följutottak majd mindannyian darabokra szakgatva hullottak vissza a levegőből. Károly herceg gyorsan pihent erőket küldött az életben maradtak segítségére, kiket az őrség golyózáporral, az asszonyok, gyermekek szurokkal, kénnel megöltött zsákokkal fogadtak. De ezek hős eiszántsággal, halálmegvetéssel rohantak a tűznek s a fölrobbant aknák által a bástyákon támasztott réseken bejutva, a törököket a falakról leverték s visszanyomták a városba. Némelyek a város utcáiba is utának nyomultak, de ezeket a törökök mind levágták. — Két bástya került birtokukba. Ugyanekkor jutottak föl a falakra az előbbieik bajján a brandenburgiak is. Egy hajdu Eszterházy János győri dandarából volt az első, ki a vár külső falain levő mellvédre a győzelmi lobogót feltüzte. Ezek három órai heves küzdelemmel a külső falat és sánczolást kerítették birtokukba. — Mialatt a bécsi kapu táján ily hevesen folyt a harc, a királyi kastélynál támadó bajoroknak is kijutott a küzdelemből. Itt ugyanis mindjárt a támadás kezdetén három tűz-aknát robbantottak föl a várbeliek, melyek az első sorokban küzdők legnagyobb részét levegőbe röptették; a löporral, szurokkal, kénnel telt meggyújtott zsákoktól pedig sokaknak ruhája lángot kapott s nem tudván azt eloltani a Duna felé szaladtak; többen futásközben rogytak össze halva, másoknak azonban sikerült — a Dunáig szaladniok s a borzasztó tűzhalál elől a hideg hullámsírba menekülniök. E rémes látványra a többi harcosok fejüket vesztve vad futásnak eredtek, de Savoyai Eugen és Lajos badeni örgróf a futók elé álltak s rettentetlen bátorságukkal sikerült a menekülőket föltartóztatni, a rendet helyre állítani s őket a harc megújítására visszafordítani. Ezek ismét visszanyerve bátorságukat, előbbi megfutomásukat is röstelve, fokozott erővel, dühvel ölték, vágták a törököket. Most az ozmánok fuottak meg s elhagyva a fő és mellékkapukat, a mellvéd cucsának vagy külső műveit az ostromlók birtokba engedték jutni. Az Eszterházy nádor vezetése alatt volt magyarák is hőiesen küzdöttek. Az összedült házak romhalmazán keresztül a mellvéd-sánczig jutottak s ezeket elfoglalták; mivel azonban lábtöik nem értek föl a falak tetejéig, azokat nem mászhatták meg, s így nem vihették ki nagyobb eredményt, amhez egyébként kevesen is voltak; de azért az őrség egy részét a töbitől mégis elvonták. —

E négy órai hőies harc végre megtörte az ozmánok ellenállását; kénytelenek voltak a vár külső bástyáit 11 ágyúval, 6 mozsárral a keresztények kezében hagyni. Most már a törökök a város azon részére szorultak össze, mely ma vár néven, ámbár várjellegét elvesztette, még bástyával van körülveve. — Ezen eredmény a keresztény hadaknak is nagy áldozatába került; elesett 2600 császári 800 bajor, 400 brandenburgi s kétszáznál több tiszt részint elesett, részint megsebesült. Egy őrnagy Károly herceg közvetlen közelében elesett. A főbkek közül sebet kaptak Croy és Escalona hercegek, Dieppenthal, De la Vergne, Thüngen, Archinto, Truchsess, Marchese Valero, Zuniga, Planero, Ursella gróf, Curlandi herceg fia, Partus, Goelin ezredes, d' Aste Welshesheim bárók, Aspremont gróf. —

A kik pedig meg nem sebesültek, annyira kimerültek, hogy ezen éjjel a gyalogság helyett 300 könnyű lovasnak kellett az őrszolgálatot teljesíteni. —

Ennek a támadásnak a sok vérbe került anyagi nyereségen kívül azon erkölcsi hatása is lett, hogy, míg egyrészt az őrség megrettenve, a keresztények fegyverét megtanulta tisztelni, másrészt a vivők bátorságot s evvel új erőt kaptak az ostrom tovább folytatására s egyszersmind reményt ennek sikeres befejezésére. —

De az őrség is visszanyerte bátorságát, miután értésére esett, hogy a fölmentő sereg már közel van, Aztán arról sem feledkeztek meg a törökök, hogy a hely, melynek védeime reájuk bízott rendkívül fontos a mohamedán világra nézve²⁾, ezért ennek megtartásáért a legnagyobb áldozatot is meg kell hozniok. Azt is hallották, hogy Konstantinápolyban ünnepélyes körmenetek tartanak, nyilvános helyeken szónokolnak, imádkoznak; csak nem rég is a szultán jelenlétében tízezerrel több mozlim kérte Allaht, hogy Budát az izlam számára tartsa meg s az előírt nagy veszélyt távoztassa el. A mohamedánok e szent cselekménye erős hitet, bizalmat kelteit az ozmán harcosokban az iránt, hogy Allah most már győzelemre fogja segíteni fegyveröket. E meggyőződésük oly szilárd volt, hogy Abdi basa e szavakra fakadt: „Lehetetlen a várat átadni, a harmadik ostrom is, mint a két előbbi, a próféta csodaerejével vissza fog veretni“; s a zajongó janicsárok pedig: „Buda a próféta védelme alatt áll, ki közöttünk harcol s kit mindenki szemmel láthat a veszély pillanatában“.

A jeles tüzmesternek, Gonzalez Antalnak jul. 26-án méltó társa érkezett a ker. táborba a már említett pater Gábor francziskánus szerzetes személyében. Míg amaz tüzes golyóival tett nagy pusztítást a vár épületeiben, addig ez, kit a löpor romboló képességének kifejtésében tanusított találékonyságáért a magyarok „tüzes“ Gábornak neveztek, a várfalak védőkaróit olthatatlan görög tüzzel hamvasztván el, szintén jelentékeny közremunkáló volt a vár visszavételében. Az őrség ugyanis az ostromlók elébe czölöpgátákat emelt, melyek roham alkalmával a ker. harcosoknak nagy akadályára voltak. Azért az ostromlók többször meg is kísérelték azokat közönséges tüzzel fölégetni, de ezt az őrség mindannyiszor gyorsan el tudta oltani s így semmi kárt sem tett a védőkben. Majd bombákkal próbálták zuzatni, de ez sem vezetett célra; az ozmánok a golyózápor között is megint csak felállították a czölöpöket, bár e művelet nagy embervesztéssel járt. Azonban az eszes francziskánus görögtüzzével sehogy sem boldogulhattak, mert ez minden faneműt azonnal porrá égetvén, a védők újból föllállítására irányozott minden törekvésük czél-talannak bizonyult. — Gábor a loth. hercegnek ajánlotta föl szolgálatát, mit az elfogadott és számára műhelyül a többi tüzművesek sátrai között, a mai ujlaki templom tájékán, egy császári sátot jelölt ki. Megérkezése utáni éjjel már alkalmazásba vette pyrotechnikai mesterségét, mikor is

2) Buda rangfokozat szerint Törökországnak 10-ik városa volt. Ugyanis volt három székvárosa: a mosolygóegű Konstantinápoly, Drinápoly és Brussa, három szent városa: Mekka, Medina és Jeruzsalem, továbbá „hasonlíthatatlan“ Kairo, Damaskus „a kelet szemé“. Bagdád „a boldogság háza“, végre Buda Európában „a próféta szent hitének előháza és a török birodalom kulcsa“.

föladatává tétetett, hogy a heves ágyuzás folytán támadt nyilásokon az őrség által ujlag emelt fagátat görög-tüzével pusztítsa el. A fővezér ezen megbízásról ezt írja naplójában: „Az éjjel megkísértetett valamint a brandenburgiak, ugy a most érkezett páter francziskánus által újonnan feltalált tüzművel a részre gyakorza helyezett czölöpöket elégetni, mivel azonban a bajorok ezt az ő oldalukon nappal a kívánt eredménnyel megtették, ott, habár valamivel meredekebb, de nincs oly távolság, mint a mi oldalunkon, azért a törökök itt elővigyázattal voltak és alkonyatkor számos szurokkoszort fűggesztettek a részre, ugy, hogy a dragonosok, kik erre ajánkoztak, nem férhettek alkalmasan hozzá és az ellenség által a mi vonalunkon túl azonnal észrevétettek; ennek következtében kénytelenek voltunk a nappalt bevárni, hogy az ágyuk törjenek nyílást a czölöpök között és azok mellözésével a bejáratot magunknak könnyíthessük.“³⁾

Mialatt Gonzales és Gábor a többi tüzművesek segédkezése mellett a kijelölt irányban tevékenyen működtek, a harcok más irányban szintén tetemes munkásságot fejtettek ki. Töltést, széles és mély árkokat húztak a második falig, az evvel szemben levő hegyre pedig gépek segítségével ágyukat vontattak föl. E közben az ostromlónak egy aknája véletlenül fölrobbant s őo vivő életét vesztette ugyan, de e veszteséget némileg ellensúlyozta ama körülmény, hogy ugyanakkor a bástya egy része is fölrepült.

Ezek után Károly herczeg előbb egyedül, jul. 30-án pedig Miksa-Emanuellel együtt e levélben szolította föl Abdi basát a vár föladására: „Felszólítottunk már minap, hogy tisztességes föltételek mellett adnátok meg a várat. Kegyelmiünk akkor, nem kellett nektek s mi Isten jóvoltából kiostromoltuk a bástyákat. Nyomorú állastok tudva van előttünk s mégis — akarván a vérontást megszüntetni — tudotokra adjuk, hogy azon esetre, ha a várat megadjátok, bántatlanul költözködhettek mindannyian belőle, valamint ez megtörtént Esztergomnál, Visegrádnál és más erősségeknél. Más különben macakcságtoknak kárát fogjátok látni.“⁴⁾ — Abdurrahman nem késett a válaszzsal, mely azonban már sokat eged előbbi levelének erélyes hangjából: „Leveleteket vettük — így szól — s megértettük belőle, hogy ismét a vár föladását sürgetitek. A vár feladás Isten kezében van, nem a mienkben. Ha restellitok a vérontást, akkor hagyjatok föl Budának vivásával s fogjatok hozzá a békekötés művéhez, hogy ne menjen végkép veszendőben a jobbágyság. Isten oltsa mielőbb a háboru tüzét. Amen.“⁵⁾ — Károly herczeg a válasz vétele után nyomban felgyujtatott egy tűzaknát, mely a falak egy részét számos ozmánnal levegőbe röpitette, két várbeli ágyut pedig ledobott a várkökba.

— Folyt. köv. —

TÁRCSA.

KI A JÓ GAZDA?*)

Irta: J. Rusztions.

Ebben a congruás világban, melyet most mi falusi papok élünk, egész serege a „jóakaróknak“ lebeg mellettünk, mintha csak consiliumot tartanának felettünk, hogy hogyan lehessen „ki“ — segíteni a falusi papságot, vulgo „alsóbb clerust“? Jóakaratból van tehát elég; nem tudom, nem-e járunk ugy a sok jóakaró közt, mint a beteg a sok orvos közt. Megakarnak gyógyítani; mindenki csak a felett okoskodik, hogy hogyan keilene rendezni a zsebünket, hogy oda sok „be“, de sok „ki“ is folyhasson a Tiszába! Ezen sok tanács és vélemény és eszmecserének nem utolsó nádparipája ama thezis vitatása: „meg kell-e hagyni a papnak a földbirtokot, t. i. a parasztgazdálkodást vagy sem“? Van itt aztán contra és recontra elég; csak győzze az a szegény mecongruálódo pap hallgatni. Hít ha már a gyékényen van a kérdés, miért ne philosophálhatna bele a „Sion is? Én ugyan nem tartok tőle, hogy „illetékes“ helyen a congrua ügyhöz csatolják értekezésemet okmányoknak, de hát azért a themát bonczkés alá veszem.

Megfér-e a lelkes és az oeconomia egymás mellett? Meg hát. Honnan tudod ezt? kérdezték valaha tőlem a kis iskolában. Tudom'a „Religióból,“ a hol 1888. évi 38. szám 304. lap fölülről harmadik sorban ez áll: „hogy a lelkipásztorkodás szépen megfér a gazdasággal,“ „mert szükség van (a plébánosnak) a megélhetésre és jövevésre.“ Itt a vis rei! többire nézve hátrább az agarakkal, hogy így amugy árt a papi szellemnek. Árt a hol árt, de ne ártson. Elvonja a papot szellemi munkától; ne engedje magát elvonatni, hisz ő nem csoroszllya. Lám a francia és német papok, mennyi könyvet irnak?

Uram Isten! hátha nincs más dolguk, hát irjanak; az ő ekéjük. Irnak a magyarok is, ha nem többet, legalább annyit, aránylag véve. Itt nem baj, sem nem érdem egyik sem; itt csak a tulzás árt, mint mindenben. Aztán azt a folyton téntapusztító német papot, ha tulságosan „tudós“ vagy „irodalmár“ éppen ugy elvonhatja a lelkipásztor teendőktől az irás, de még jobban, mint minket az eke! Nem csinál az a legbuzgóbb magyar „gazda pap“ oly mustáros arcot, ha a szerűből behívjuk fungálni, mint az a „tudós“ német pap, ha őt az ő „szerűjéből“ t. i. a téntartótól elhívják. A „Parochus jovialis“ ban maga a német sógor mondja el magáról, hogy a német plébánián a „nagy asszony“ ugy igazítja el a feleket: „kannst nicht hinin, der Herr Pfarrer studirt juzt!“ — Nálunk még legalább utánnunk jöhet a fél a „tagra“ trécselni. Vagy kiküldik a tintát, tollat, stampigliát, és a kocsi farán aláírjuk, hogy valamely penzionált „államgépezeti kerék“ még „él“ vagy pedig a „kerékné,“ hogy özvegy. Punktum! a porzótartó meg ott van lábunknál.

Sőt ellenkezőleg tartsa meg a papság a szántóvető, de arató munkát is. Igaz, hogy a kataszter, adó, cseléd,

3) Károly herczeg naplója Dr. H. D.-nél: Buda visszavétele 1686-ban.

4) Károly hg. naplója Szalaynál: Magy. o. tört. XXVIII. 331.

5) U. o.

*) A „Magyar Sion“-ból vessük át ezen cikklet, melynek minél szélesebb körben való megismertetése igen kívánatos. — Szerk.

no meg az aequivalens nagyon elkésztik az ember fiát, és úgy csendes magában sóhajtozik egy kis árenda után, de ha mégis meggondolja az ember, hogy mennyi érdekes, mennyi érdekfeszítő van abban, ha az ember a „természet anyatejéből“ él, bizony több öröme van, mint sok német sógornak a kalendárium írásból. — Aztán a földtermékek nem szoktak nyakunkon maradni, mint az irodalmár sok „szellemi“ terméke. A mi termékeinkre van mindig elég „előfizető“ — — — zsidó! A pap reskirozhat is valamit; nem kell neki minden talpalatnyi földet latba vetni. Ott hol más nem, tehát ő kísérleteket a gazdászati terén, és kész siker után szólva, hivei gazdálkodását is javíthatja. Boldogult V — néhai esperesem nem tudván egy télen foglalkoztatni béreseit, velők tisztíttatta az uton a csatornát, a mely a faluházak alatt elhúzódott. A nép nevette, hogy hogyan tisztíttatja az esperes ur az utcát? De mikor látta a nép, hogy ez a csatornatölték, trágyakint kerül a földre, utána pedig öles rozs nő, csakhamar letiltották az esperes ur embereit a munkától, s mindenki a maga sánczát takarította ki, — — haszonnal.

„De már azt csak megengedi, hogy némely pap tulajdonságos gazda.“ — Sajnos igaz! de csak ott, hol a megélhetés korlátján túl, a meggazdagodási vágy szerepel, a hol beáll az „auri sacra fames“. Oh ez igaz! de ennek nem az oeconomia, hanem az „oconomus“ az oka. Jaj bizony vannak oly papok, a kik Fenelon véleményét nem osztják: „desidero sine debitis et pecunia mori.“ Ezeknek igen szép bibliothecájuk van takarékpénztári könyvekből, és szép okmánygyűjteményük állampapirokból. Oh igen is vannak „Börzedoktorok“ is, kiknek Rector magnificusuk a Judás! Ezek a „napi árfolyammal“ usznak, és az „apály—dagály“ „housse et baisse“ iránt igen fogékonyak. — Pedig hát ezen urak! magis admirandi quam imitandi; ezek miatt nem kell azokat büntetni, a kik „csak élnek“ a gazdaság „után.“ — Persze vannak, a kik „a jó gazda“ czimre igen sokat adnak. Az a plébános is az volt, a ki télen olvasás, vagy hát egy kis „ultimo“ helyett, inkább béreseivel együtt faragott a konyhában kapanyeleket, villákat és más hasonló dolgokat. — Vagy az is „jó gazda“ volt, a ki egyszer lóbórt eladott a zsidónak, mely be volt vágva és a zsidó azt kifogásolta, miért is a „jó gazda“ a kocsist szidta. Ez pedig egészen ártatlanul úgy felelt: „hiszen azon a felén t... uram nyuzta.“ Ez a lóbőr aztán beillett gazdászati diplomának! Azt is csak a „jó gazda“ teszi, hogy reggel korán (matutinum!) ingujjban és kék kötényvel maga eteti a sertéseket! Persze ezért disznótorkor kap „laudest.“ Arczod veritékével fogod keresni kényeredet, mondja az írás. Ezt akarta az egyszerű plébános is „érezni“, azért hordta és teregette ő maga a trágyát a földön. A másik még oly szenvedélyes „guanologus“ volt, hogy kocsján mindig volt egy ládika, melybe felgyűjtötte az uton lelt, gazdasági „aranyat.“ És szerzett szegény plébánián jó csomó földet; de Isten bocsássa meg a „passióját“, azt a földet utódjának hagyta, mire majd a „mámi“ meghalálozandó volt. Hiába takarékoskodni kell, nem jut mindenre pénz, azért kell azt a cselédet a lehető legszegényebb koszon tartani; hust adni cselédnek luxus, plane kávé! Egy plébános rajtakapta nővérét hogy titokban kávéz; mérgében — elverte becsületesen. Minek a

„világ“ a konyhába, ha a „sporherdtben“ ég? Mikor plébániát kaptam, és egyik öreg hivem látta, hogy a szomszéd faluból hust hoztattam, felkiáltott: „hej nem úgy tett az „öreg pap“ mikor idejött; maga elé vett egy szakajtó sült krumplit, azt ette és izezt ivott. De van is pénze.“ Ez volt a refrain! Néha passióból lehet holmi „nemesebb“ munkát is végezni, p. o. „anstreicholni“, — de hogy „Pilatus székét“ is a pap fesse, az már kutyagaszthus! Egyszer egy idegen bevedődött bizonyos ügyben a plébániára. Az udvaron javított az öreg kőmives egy sertés-ólat. „Itthon a tisztelendő ur“? „Itthon csak menjen be, majd beküldöm.“ A kőmives volt a tisztelendő ur; benn felvette a revendáját. Nem tudom nem-e úgy köszöntötte őt az ember: „tisztelendő majszter uram“? Ez aztán igazi „szabad kőmives“ volt. — Egy másik „majszter plébános“ ur meg igen szeretett „suicidium“ napján segíteni a — hentesnek a munkában. Hogy a plébános ur, maga megy ki estére a marháknak egy kis löherét kaszálni az semmi, az csak gymnastika (?). Csinos fogatot hajtani, plane fiatalabb papnak — no? passirt! ez mulatság; de a lovakat befogni és trágyás-szekéren kucsirozni, mezővároson, más vallásuak előtt, csak „nagy gazdák“ szoktak. — Hát még a „nagy gazdák“ costume! ez oly genialis sokszor, hogy akár Sarah Bernard, vagy Coquelin vehetne róla mustrát. Hogy a nyári melegben künn a „tagon“ a fekete reverenda kissé „afrikai“ izü, az bizonyos; hogy ilyenkor a „segeltuch“ néha non attingit veniale, az is áll? hanem hogy a „staubmantel“ alatt csak a fehér vászon lábzsák van, az már egy kicsit mégis sok!! különösen ott, hol „utriusque generis“ munkás nép van együtt! Hogy a „nagy gazdáknál“ néha a „nocturnumokat“ fáradtan átalszuszta egyik másik, lelke rajta, ha rá nem ér ezt elvégezni, a sok dolog miatt; de két, három órakor reggel az istállóba menni és az etetést végig nézni, arra ráér, persze pipaszóval, propter auctoritatem, vagy tán azért, hogy ne érezze az éjjeli „szőnyegek“ szagát, midőn előtte kihordják a szolgák, és uj szőnyeget tesznek, vulgő „aljaznak.“ Nagyon szép dolog az a „nagy gazda“ titulus, plane ha vele van aztán a vitulus; hogy aztán a minister gyerek, a misénél eltalálja, hogy a tisztelendő ur volt már istállóban mise előtt is — az őt nem zsinórozza, erre ő egyszerűen azt mondja „ki tehet róla, mi szántó fiuk vagyunk.“ Habemus curam animalium! De mindez a papnak sokszor igen „sokba“ kerül; nem ritkán igazán a főhivatás rovására történik; mert ennek néha nagyon szánalmas következményei vannak, például, a folytonos birvágy. Azt mondja egy szent: „a pokol sohasem mondja, hogy elég.“ Így a „nagy gazda“ sem. Különösen az amolyan földvásárlásnál, és birtokvétnél; hol a „végrehajtó“ és a törvény nyúz, hol a birtokos sirva néz a dobon elvert vagyon után, ott aztán a pap nincs helyén mint vásárió, ha még oly „nagy gazda“ is. Pedig hát ez is megtörténik. Zokon esett nekem is hallani egyik hivemtől a panaszt, hogy elődöm árverésen mily potyaáron vette meg a féltelket, és aztán tiszteres áron eladta ugyanazt (300 — és 3000 frt). Zokon esik a fiatal papnak, ha egy vagyonbukott plébániában azt hallja, hogy az „öreg pap“ minden licitacion jelen volt, az „urakát“ már t. i. a „végrehajtó urakát“ etette-itatta, és az olcsón összekapkodott birtokot idegeneknek méregdrágán eladta, és az őslakókat így kiobrícholta a faluból uradalmakhoz cselédnek. Volt egy papi „trias“

egy időben, a kik a nagy pesti vásárookra lejártak egy csomó bankótával; ott bizonyos, az emberek által ismert helyeken megszálltak, két-három napig, és „forgatták“ a pénzüket, és busás „rebachchal“ hazajöttek. Ugy-e ez szép időtöltés?

Az ily „nagy gazdák“ vagyonának pedig sokszor, de siralmas vége van! Male parta, „idü dó certa“ mondja a trencsényi sans culotte, vulgo drótár! Bizony ezen nincs áldás, ha azilyen „massa“, nem valami jótékony czéira, hanem a rokonokra vagy pláne a „házigondnoknőkre“ (új terminus) marad. Nem megy az a vagyon a harmaik generáciára a rokonok között. Nincs azon áldás? Itt áll a német közmondás: „jeder Sparer hat seinen Zehrer!“ Ismertem egy „susztert“, a ki öreg plébános bátyjának, ki igen „nagy gazda“ volt, mert alig főzetett, hanem aludt tejet evett csak, azt is köcsögből, poetice fakanállal — örökölte a vagyonát, és rögtön „földes ur“ lett. Élt „nagy lábón“ míg tartott — és most deficiente pecu — ismét szegény — suszter! Ismertem egy kanonok nővért, a ki a bácsi halála után katonatiszt neje lett. A tiszt ur elcommandirozta csakhamar egész vagyonát — a testvér pedig felakasztotta magát bujában! és így megy ez tovább — in infinitum. — Az a „patrimonium pauperum“ nem üres szólam sem comedia; mert azt nem a párizsi akademia találta ki, hanem svadente Spiritu Sancto az egyház. De még a papi birtokokon meggazdagodott gazdatisztok vagyona sem vész meg. A ki nem hiszi, számíton utánam. En eddig azt láttam, hogy minden, de minden papi hagyaték elpusztult csakhamar. Arra is lehetne a multban, jelenben idézni, (és a jövőre ígérni) adatokat, hogy a mint jött, úgy megy, t. i. könnyen. Mert biz még most is áll a régi germán szólam „untern Krumstab ist gut leben.“ Mert ezzel nem igen szokták kiporolni „serve nequam“-ot, hanem megvárják míg jól „felszedte“ magát, és aztán adnak neki pensiót, és néha ráadásul jó arendát is ugyanabban a birtokrészben, melyben mint gazdatiszt fungált örökös deficcitell, és mint arendás most „prosperal“! Filius lucis! Ha némely olyan „nagy gazdák“, qui volunt esse divites, meggondolnák, hogy quae parasti, cuius erunt? hogy sokszor mily pazar kezekere kerül koplalva, fázva, törve magát és marva szerzett birtokuk: bizony nem volnának oly nagy „gazdák“, hanem beérnék kevesebbel is, és inkább azt tartanák, hogy kevesebb fáradsággal éljenek nyugodtan.

Szegény „nagy gazdák“ úgy járnak sokszor, hogy életökben a koldusnak csak fél krajczárt adnak, és haláluk után a rokonok még csak sirjukat sem takarítják meg. Sőt élénk emlékbem van némelyek előtt az eset, midőn a kedves rokonok éjnek idején a „bácsit“ a sirból akarták kivetni, mert, nem elég sokat hagyott nekik, szerencsére elzavarták őket a munkától!

Az újabb nemzedék úgy látszik nem fog oly sok „nagy gazdát“ liferálni, mint a régiek. Ifju káplán koromban az öreg urak, ha rem beszéltek a gazdaságról, hát hallgattak; hála Istennek most már másról is foly a társalgás, nem örökké a piaczi árakról. — Az ifjabb generatio ha vásárra megy is hazamenet nem ül fel a káposztás zsákok tetejére, mint én láttam az öreg (jubiláris volt)

L...bácsit! az ri vásárról hazamenni. Hja, „nagy gazdák“ voltak ezek!

Hanem hát azért maradjon meg nekünk falusi papoknak a földbirtok. Hisz erre legalább úgy mondják nem „ásitanak“ még; és ha a kegyelmes kormány megcongruáz minket, valószínűleg az marad csak nekünk biztos jövedelem fejében.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Jegyzőkönyv** az erdélyi róm. kath. irodalmi társulatnak Károlyfehérvárt 1889 évi január hó 23-án tartott LXVII. választmányi gyűléséről.

Jelen voltak: Veszely Károly elnök, dr. Tódor József alelnök, Fogarassy János pénztárnok, dr. Cserni Béla ellenőr, Benedek József, Butyka Sándor, Pál Antal, Straubert Ötön, Tamási Aron, Varga Sándor, dr. Veress Ferencz vál. tagok és Zlamál Agost ideigl. titkár.

1) A jegyzőkönyvnek szokott módon való hitelesítése tudomásul szolgál.

2) Alelnök jelenti, hogy Pucher Anaclet alvinczi házfőnök, Mák Ferencz Kolozsvár városi adótárnok és Várad Albert r. k. igazgató tanító Kolozsvárt mint rendes tagok kívánnak a társulatba lépni. Orvondetes tudomásul szolgál s a választmány Pucher A. házfőnököt az I. két utóbbi rendes tagot pedig a II. szakosztályba sorozza, — nekik az erről szóló díszokmányt kiadni s a társulat lapját megindítani rendeli.

3) Alelnök bemutatja az I. szakosztály f. é. január 16-án tartott alakuló, illetőleg szervezkedő gyűlésének jegyzőkönyvét: „Jegyzőkönyv, mely felvetetett az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat I. szakosztálya által Gyulafehérvárt 1889. január 16-án d. u. 4 órakor az alelnök lakásán tartott megalakuló, illetőleg szervezkedő gyűléséről. Jelen voltak: dr. Tódor J., dr. Veress F., Tamási A., Steinitzer E., Straubert Ö., Fogarassy J. és Butyka S.

1. Tamási Aron, az egybegyűlt tagokat örömmel üdvözölvén, tudomásul hozza, hogy ő az alelnök szíves ajánlatára a társulat első szakosztályát, — melynek czélja a hit- és minden egyházi tudományokba vágó tárgyakat felölelni és azok terén az önművelődést előmozdítani — avégett hivta ezen gyűlésre, hogy a jelzett cél elérésének vagy legalább is megközelítésének szempontjából szervezkedjék, — mindenekelőtt tehát egy elnököt és egy jegyzőt válasszon.

A gyűlés szintén örömet fejezi ki ezen összejövétel felett és közöshajjal Tamási Aront az I. szakosztály elnökévé megválasztja, ki is a megisztelő bizalmat megköszönvén az elnöki tisztelettel készséggel elfogadja. Azután jegyzőnek szintén közöshajjal Butyka Sándor lón megválasztva.

2. Elnök kijelentve, hogy a szakosztály eszerint az elnök és jegyző megválasztása folytán szervezve van, mindjárt az első alkalommal örömmel constatálja, hogy Szabó Elek felső tömösi lelkész Klobuschitzki Pál német eredeti munkájából „Arny és valóság“ czim alatt fordítást dolgozott ki s ezt tagsági munka gyanánt a társulat elnökéhez küldötte be, ki is elintézés végett az I. szakosztályhoz tette át. Felkéri tehát a jegyzőt, hogy a jelzett munkát felolvassa.

A mű felolvasása után a szakosztály birálatképen kimondja, hogy maga az eszme mint tárgy, melyben a mulandóság oly remek ellentétben van feltüntetve és összehasonlítva az örökkévalósággal — valóban nagyszerű; s minthogy a fordítónak nemes törekvése és buzgó szorgalma elismerést érdemel, azért a munkát kötelezett dolgozat gyanánt a választmánynak elfogadásra ajánlja.

3. Több tárgy nem lévén, — elnök — kijelentve, hogy mihelyt egy ismét tartandó gyűlésre elég tárgy leend, ezt összefogja hívni, a tagoknak érdekeltségökért és buzgóságokért való köszönetének kifejezése után a gyűlést befejeztnek nyilvánítja. K. m. f. Tamási Aron elnök. Butyka Sándor jegyző. Örvendetes tudomásul szolgál.

4.) A számvizsgáló bizottság betérjeszti jelentését a pénztár állásáról é. p.:

I. Az 1888 évi január 1-től december 31-ig.

Összes bevétel 1917 frt 60 kr. — Összes kiadás 1695 frt 10 kr. Pénztármaradék az év végén 222 frt 50 kr.

Az utolsó pénztárzárlattól az 1888 decz. 19. — decz. 31-ig volt:

I. *Bevételek:* 1) Tagdíjak és előfizetések 130 frt — 2) Pénztári maradék 139 frt 21 kr. — 3) Takarékpénztári kamat 20 frt 30 kr. — 4) Pályázatokért 3 frt. — Összesen 292 frt 51 kr.

II. *Kiadások:* 1) A Közművelődés 51. 52. számaiért 38 frt. — 2) $\frac{1}{4}$ iv melléklet 5 frt. — 3) Czimpla és tartalom 10 frt. — 4) Bélyegilleték az adóhivatalnak július—decemberig 14 frt 1 kr. — 5) A nyomdai személyzetnek ujévi ajándék 3 frt. Összesen 70 frt 1 kr. Bevétel 292 frt 51 kr. Kiadás 70 frt 01 kr. — A fenn kitett maradék: 222 frt 50 kr. — Az alaptőke 404 frt 39 kr. Gyulafehérvárt 1889 jan. 23. A pénztár kezelői. — Megvizsgáltuk és helyesnek találtuk. Gyulafehérvárt, 1889. jan. 23. — Varga Sándor Tamási Aron, Pál Antal.

II. Az 1889-ki január 1-től — 23-ig:

Bevétel 656 frt. 50 kr. — Kiadás 222 frt. 50 kr. Pénztári maradék 434 frt. —

I. *Bevételek:* 1) Nagyméltóságú *Lönhart Ferenc* erdélyi püspök urtól ajándék 200 frt. — 2) Nagymélt. *Lönhart Ferenc* erdélyi püspök urnak előfizetése 20 lelkész és tanító számára 104 frt. — 3) Pénztári maradék 1888-ról 222 frt. 50 kr. — 4) Tagdíjak 130 frt. — Összesen 656 frt. 50 kr.

II. *Kiadások:* A takarékpénztárba a tőkéhez csatolatott a 4192 sz. könyv szerint — 222 frt. 50 kr. — Bevétel 656 frt 50 kr. Kiadás 222 frt 50 kr. Pénztári maradék 434 frt. —

Az alaptőke teszen 626 frt 89 kr. és az 1889. év január 1-től járó kamatot. — Gyulafehérvárt 1889. jan. 23. Varga Sándor, Tamási Aron, Pál Antal.

A választmány eme pénztári jelentéseket örvendetes tudomásul veszi s Ő Excellentiájának kiváló jóságáért leg-hálásabb fiúi köszönetét fejezi ki.

5) Aelnök jelenti, hogy a hátralék már 1888-ban 800 frt ezen összegből; 300 frt. reménytelen többi per utján be volna hajtható! A per meg is lön inditva, a társulati ügyvéd azonban egy csomó perköltség felszámítása után az ügyet abba hagyta és daczára ennek a perköltségekhez igényt tart s e tekintetben közelebről is egy levelet intézett az aelnökhöz, a melyben nagyob-

költségek megkimélese végett is névtelen kéri a perköltségek mielőbbi kiutalását. Aelnök felkéri a választmányt, hogy ez ügyben határozzon.

A választmány megbizzza a titkárt, hogy ez ügyre vonatkozólag az 1888. évi január hó 25-én tartott val. gyűlés ebbeli határozatát Rajnay Ignác ügyvéddel tudomás-vétel végett jegyzőkönyvi kivonatban közölje.

Egyszersmind határozat gyanánt ki lön mondvá, hogy azoknak, kik már be voltak perelve avagy beperelendők — a lap beszüntetendő, — s a makacs hátralékosok mielőbb beperelendők. 6) Aelnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Tamási A., Varga S. és Straubert Ö. vál. tagokat kéri fel.

Irodalom.

— Megjelent: „HAVI KÖZLÖNY” az elméleti és gyakorlati lelki pártország köréből. XII. évf. 1. füzet. Szerkesztik: Tolody Ölon és Patzner István Uj-Pécsen. Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

— „A KATH. HITTERJESZTÉS LAPJAI” Képes havi közlöny. VIII. évf. 2. füz. Szerkeszti és kiadja Nögyel István Nagyváradon. Ára egy évre 3 frt.

— „EGYETEMES KÖZOKTATÁSÜGYVI SZEMLE.” I. évf. 2. sz. Szerkeszti Dr. Jancsó Benedek. Kiadja Lampel R. (Wolhianc.) Budapestén. Ára egész évre 4 frt, félévre: 2 frt.

— „ISTEN IGÉJE” szent beszédekben XIV. évf. 2. füzet. Szerkeszti Jagicza Lajos, rivazdi lelkész. — Ára egy évre 2 frt.

— „SZÜZ MÁRIA VIRÁGOS KERTJE.” („Mária Kert.”) Havi folyóirat. 1889. 2. szám. Szerkeszti és kiadja Tóth Mike Kalocsán. Ára 1 frt.

— „JÉZUS SZENTSÉGES SZIVÉNEK HIRNÖKE.” Havi folyóirat. 1889. 2. szám. Szerkeszti és kiadja Tóth Mike Kalocsán. Ára 1 frt. 50 kr.

— „Armenia.” Magyar-örmény havi Szemle. III. évf. 2. füzet. Szerkeszti és kiadja Szongott Kristóf Szamosújvárt. Ára 4 frt.

— „CSALADI REGENYTÁR.” Szépirodalmi folyóirat. Megjelenik évenként 12 füzetben. II. évf. 1. füzet. Szerkeszti Ribényi Antal Budapestén. Ára 2 frt.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL

† RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS.

Az elhunyt trónörökösért f. hó 8-án d. e. 9 óra-
kor a székesegyházban ünnepélyes gyászmise tartott általános részvét mellett. Püspök ur ő nagyméltósága személyesen pontifikált, a papnövendékek dalkara pedig Fogarasy János derék karnagy vezetése mellett szabatos gyászénekeivel kiválóan emelte az áhitatot. Jelenvoltak a ft. káptalan, kebli papság, tanári kar és tanuló ifjuságon kívül a helyőrségi tisztikar, k. törvénytészék, városi tanács s különféle hivatalok testületileg és az ájtatoskodó hiveknek szép száma.

— **Rudolf trónörökös halálát** nem szívészélhü-
dés okozta, miként ezt lapunk utóbbi számában a hivatalos lap után irtuk, hanem fájdalom! — önkézevel vetett véget életének. Kétségteleonné teszik ezt, minden más kalandos és szenzációt hajhászó hírrel szemben, következő levelei, melyeket a trónörökös közvetlen halála előtt irt. Ugyanis Rudolf trónörökös — öngyilkossága előtt öt levelet irt, a hátrahagyott búcsuleveleket a királyi levéltárban helyezik el. Ő felségéhez intézett levélben királyi atyjától

meghatóan kér bocsánatot öngyilkosságáért. A Stefániához intézett levél a végzetes halál előtt pár nappal van keltezve, ebben érzékenyen bucsuzik tőle és gyermekétől. Erzsébet királynéhoz a legkimerítőbb levelet írta. A braganzai hercegezh írott levelében kijelenti, hogy a közöttük fennálló régi barátság kötelességévé tette a bucsuzást. A Szögyény Marich László külügyi osztályfőnökhez intézett levél magyar nyelven van írva s szóról szóra így hangzik: Kedves Szögyény! „Itt küldöm önnek a pótvégrendeletemet, intézkedjen ön ennek és két év előtt feleségem beleegyezésével készült végrendeletnek értelmében. A Hofburgban levő dolgozó szobámban a pamlag mellett van egy kis asztal, az ide mellékeltem aranykulccsal nyissa ön fel annak fiókját, abban találja az irataimat, melyeknek rendezésével megbízom. Önnek belátására hagyom, hogy melyeket válasszon ki a nyilvánosság számára. — Nekem az élettől meg kell válni! Üdvözzölje ön nevemben minden jó barátomat és ismerősemet! Eljen boldogul! Isten áldja meg imádott hazánkat! Rudolf.”

— **Meghívó.** Az erd. r. k. irod. társulat választmány a f. hó 13-án d. u. 4 óraker alelnök lakásán gyűlést tart, melyre a tagok tisztelettel meghívotnak. Az elnökség.

— **Zetelakáról írják** f. hó 6 ról lapunknak, hogy ott Rudolf trónörökös ő fensége lelke üdvéért a gyászisteni tisztelet lehető ünnepélyesen ma tartatott meg. Az előre értesített nép mély részvéte jeleül tömegesen tödült a gyászszertartásra szorgalmasan előkészített Isten-házába, a nagy halott e végítzeteletére, a kinek életét főbb vonásokban és főtiszt. Andrásy József cz. esperes-plebánus szivrehatólag ecsetelte. Az áhitatos nép a tanoncok seregével buzgó imádságban kérte Istent, hogy adjon az elhunytak örök nyugodalmat, a felséges szülők vérző szívére pedig enyhítő balszámot. Egyik tanító.

— **Az osztrák püspöki kar** feliratot intézett pápa ő Szentségéhez, melyben a római Szentszék iránti teljes ragaszkodásuknak adnak kifejezést s biztosítják a Szentatyát, hogy a pápaság világi uralmának helyreállítását minden módon elősegíteni szent kötelességöknek fogják ismerni.

— **A fővárosi kath. kör** szervező bizottsága jan. 23-án gyűlést tartott Lévy Imre főgym. igazgató elnökléte alatt s elhatározta, hogy aláírási íveket fog kibocsátani.

— **„A szeretet találekony.”** Az olasz kormány meggátolta ama kérvényezési mozgalmat, mely az olasz katolikusok részéről az olasz parlamentet a pápai függetlenség biztosítására vala felhivandó. Az olasz katolikusok azonban nem hagyták magukat megfélemlíteni és ama kérvényeket most átalaakították hódoló felirattá, melyet aláírókkal elátva XIII. Leo pápa ő szentsége elé terjesztették. („Rel.”)

— **A dévai „Magyar Tanítóképző” irja:** Gr. Csáky Albin vall. és közokt. miniszter rendelete adatott ki, melynek értelmében a középiskolákban oly módon és terjedelemben tanítandó a német nyelv, hogy ifjaink azt jövőre ne csak tanulják, hanem meg is tanulják. E rendelet miatt a képviselő házban a germanizálás vádjával sujtották a kormányt. Germanizálni napjainkban már, s éppen a magyar kormány által! Egy kissé furcsa feltevés, s még sajátságosabb vád. Bizony ha már évek hosszu során át tanulják ifjaink azt a német nyelvet, hát legyen legalább any-

nyi hasznuk belőle, hogy tanulják is meg annyira, hogy hasznát vehessék. Mi közösügyes világot élünk Ausztriával, s ez a viszony aig változik meg mostanában. Az osztrákok pedig németül beszélnek. Ha már támadásról lehet szó, legfőllebb azt lehetne követelnünk, hogy ők meg magyarul tanuljanak meg, mert nekik arra van, vagy legalább kellene lenni szűkségöknek. Mi annak idején 8 éven át tanultuk a német nyelvet, akkora eredménnyel, hogy midőn elhagytuk az iskolai padokat, önszorgalommal, kényszerűségből kellett nem tanulni, hanem megtanulni. Azt azonban, hogy ifjaink a tisztí vizgát magyar nyelven tehessék le bizony mindnyájan óhajtuk!

— **Következő sorokatt vettük:** Főtisztelendő Szerkesztő Ur! Van szerencsém mély tiszrelettel felkérni, kegyeskedjék becses lapjában közölni azoknak névsorát, kik mint családapák és anyák az 1888. év folyamán az ev. ref. hitről a katolika híre átérték. — Ezek névszerint a következők: 1. Szarvas Katalin. 2. Papp Eszter. 3. Beke Julia. 4. Horváth Julia. 5. Sükösd András. 6. Szegeli Zsuzsa. 7. Görgényi Gyula. 8. Némethy János. 9. Horváth Zsuzsa. 10. Szabó József. 11. Vajda Róza. 12. Görgényi József. 13. Dobos Róza. 14. Técsi Ferencz. 15. Orosz Julia. 16. Bogdán Mária. 17. Técsi Zsuzsa. 18. Dobos Péter. 19. Szász Róza. 20. Kömives László. 21. Horváth Julia (Bubovszky Józsefné). Az 1889 ik évben is számosan vannak a jelentkezők, de jónak látom ezeket jövő száma elhagyni. — A gyermekek neveit — bár a 30-at meghaladják — szintén más alkalomkor szándékozom nyilvánosságra hozni. Egvébirant kiváló tisztelem kifejezése mellett maradok a Főtisztelendő Szerkesztő Urnak, Deés-Aknán, 1889 febr. alázatos szolgálja: Sorbán Endre, pleb.

— **Gyászhir.** Füstös Károly nyugalm. marosvásárhelyi r. k. gym. tanár f. hó 3-án az Urban csendesén elhunyt. R. i. p.!

— **Az erd. r. k. irod. társulat pénztárába fizettek.** András Sándor, elf. 1889-re 1 frt. Pfalcz Károly, ptg. 1889-re 2 frt 50 kr, Müller János, rfg, 1889-re 2 frt. Dr. Veress Ferencz. rfg. 18-8-ra 2 frt. Décei Peter, ptg. 1888-ra 5 frt. Dr. Haynald Lajos bibornok, elf. 1889-re 4 frt. Finta István, ptg. 1889-re 5 frt. Mikháza sztf. háza előf. 1888. 4 frt. Pálffy Mózsés, rfg. 1889-re 2 frt. Domokos Mátyás, elf. 1888-ra 2 frt. András József ptg. 1888-ra 5 frt. László József ptg. 1888-ra 5 frt. Imets Fülöp Jákó, ptg. 1889-re 5 frt. Andrásy János, ptg. 1889-re 5 frt. Winkler József ptg. 1889. 5 frt. Winterhalter Antal ptg. 1889-re 5 frt. Lajber Antal, elf. 1889-re 4 frt. Heinrich Ignác, ptg. 1889-re 5 frt. (tovlrv. köv.)

— **Pénztári üzenet.** Ftdő. Hosszu Ferencz pleb. urnak. A mult évi május hóban küldött 2 frt. a társulati pénztár ellenőri könyv 11 lapján 183 számú tétel alatt bevételeztetett. Különbben jelezve volt ezen befizetés a Közművelődés m. é. július hó 7-én kiadott 27-ik száma 22 lapján, második basab felülről számított 9-ik sorban is.

— **Pályázat.** Nro 5. A csiksztkirályi róm. kath. segéd-kántor-tanító állomás, melylyel a harangozói és sekrestyéi teendők is összekapcsolvák, üresedésbe jöven, arra ezzel pályázatot nyitattik. Evi jövedelme alkalmas lakás, gazdasági épületek és veteményes kerten kívül: 50 kalangya ősz s ugyanannyi tavasz gabona; 10 frt szpora; 20 frt stola; 6 frt ájt. alapítvány; 28 trtő lány tűzi fa; 16 hektó rozs az iskolai magtárból; 2 hold 79 □ öl területű kaszáló, melynek évi termése mintegy 4 szekér széna és sarju. Pályázni kívánók felhivatnak, hogy kellőleg fölszerelt folyamodványukat folyó év február 20-ig alólrít iskolaszéki elnökséghez küldjék be. Csiksztkirály 1889 január 30-án. Hosszu Ferencz iskolaszéki elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TODOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ANTAL, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárrt.